

ZAHRADA

AUTOR

Recyklohraní, o.p.s., Bc. Jarmila Hrdličková

ZÁMĚR

Představit dětem význam stromů pro člověka a jeho bezprostřední okolí, a to zejména na příkladu stromů v zahradě, kde jsou důležité pro vyrovnávání teploty a vlhkosti.

CÍLOVÁ VĚKOVÁ SKUPINA

Předškoláci v MŠ + 1. ročník ZŠ – věk 5 až 7 let

KLÍČOVÉ CÍLE

Děti si uvědomí význam stromů pro vyrovnávání teploty a vlhkosti v zahradě.

KLÍČOVÉ KOMPETENCE

Žák zvládá pojmenovat stromy, chápe vliv stromů na životní prostředí a význam pro člověka a živočichy, rozvíjí své smyslové vjemy a učí se je popisovat, propojuje nově získané informace do souvislostí (ekologické děje a zákonitosti).

KLÍČOVÉ POJMY

Zahrada, rostliny, stromy, stín, dýchání, kyslík

ZÁKLADNÍ INFORMACE K TÉMATU

V metodické příručce pro pedagogy s názvem EKOABECEDA pro klima na <http://recyklohrani.cz/cs/.....>

DOBA TRVÁNÍ

2 × 60 minut + další 2 hodiny, po jejichž uplynutí je možné sledovat výsledky pokusu s tvorbou kyslíku na listech stromů.

MÍSTO

Většina aktivit může proběhnout venku v terénu nebo na zahradě školy, ve třídě následně zhodnocení lekce výtvarnou aktivitou a pozorování pokusu s tvorbou kyslíku na listech stromů.

POMŮCKY/MATERIÁL

- obrázky jednotlivých postav příběhu (popřípadě loutky dívky, chlapce a psa), obrázek domu s pustou zahradou, obrázek domu v zahradě se stromy a květinami, postavy dětí a psa je možné vystříhnout, podlepit kartonem a připevnit na tyčku
- obrázky alespoň 3 druhů stromů pro případ, že se takové nenacházejí na zahradě MŠ ani v okolí školky/školy
- pro pozorování kyslíku na listech stromů: miska (ideálně skleněná, průhledná); voda (k zaplnění misky); větší zelený list (utržený ze stromu, ne ze země); lupa (není nutné)
- pro aktivitu „Malá zahradní hudba“: různé skleněné lahve, provázek, dřevěné kolíčky a paličky

METODY PRÁCE

Slovní monologické a dialogické (popis, vyprávění, diskuse, dramatizace), názorně demonstrační (názorné ukázky praktických činností, pozorování), praktické (experimenty, pokusy, výtvarné a pracovní činnosti), aktivizující metody diskusní (komunitní kruh), aktivizující metody situační, didaktické, prožitkové učení

POPIS PROGRAMU

AKTIVITA – ŘÍKADLO S POHYBEM

Dům s veselou náladou ráno běhá zahradou.	(děti volně běhají v prostoru)
Tu zaštěkal na něj pes, dům zakopl o pařez.	(děti předstírají pád a sednou si na zem)
Vše je vzhůru nohama, dětí, táta a máma.	(děti leží na zádech a mají zvednuté nohy)
Poděšeně volá máma: Jéminkote! Krindapána!	
Táta bručí: Vím to jistě, dům musí stát na svém místě.	(děti se postaví)
Po zahradě běhá dům, tydli tydli tydli dum!	(děti volně běhají v prostoru)

Autor: Michal Černík / Zdroj: Knížka pro děti od dvou do pěti

Motivační text, čte paní učitelka:

(pro vizualizaci je možné použít buď přiložené obrázky, nebo může paní učitelka využít loutky z vybavení školky)

Děťmi z toho veselého domu jsou Ema a Tom. Ten pejsek se jmenuje Ben a moc potřebuje jít ven. Kdo uhodne proč asi? Že by kvůli počasí? Venku svítí slunce a je teplý den, ale dětem vůbec nechce se jít s pejskem ven. Běžte aspoň na zahradu, posílá je maminka, ať zde potom nemusíte uklízet ta hovínka. A tak děti vydají se s Benem na zahradu, snad se budou moci brzy vrátit do stínu domu. Psík proběhl zahradu, prolezl i mlází, ani patník ani strom však nikde nenachází. Zahrada je pustá zcela bez stromů a kvítí a to slunce stále víc a více svítí. Do zahrady nepřiletí ani včelička, nezazní tu žádná ptačí písnička.

AKTIVITA – ŘÍKADLO S POHYBEM

Napněte uši

Napněte uši	(ruce k uším)
Kde včeličky bzučí? Napněte uši.	(s třepotáním prstů přejít do podřepu)
Sluníčko na cestě loužičku suší.	(pohládít zemi před sebou)
Pak bude sucho, jaké je v poušti.	(schoulit se v podřepu)
Pejsek před sluncem schová se v houští.	

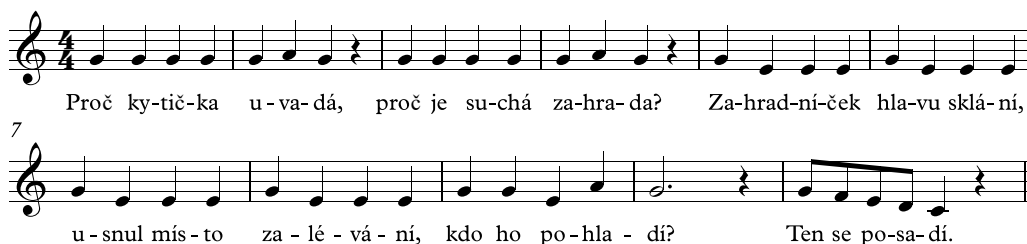

AKTIVITA – POHYBOVÁ HRA

Následující hra vychází ze známé písničky – Uvijíme věneček. Vybrané dítě se posadí a ostatní děti chodí různými směry ve vymezeném prostoru. Při slovech Kdo ho pohladí? zvedne sedící dítě hlavu a řekne jméno dítěte nebo dětí. Ti usednou vedle a hra pokračuje, dokud nesedí všechny děti.

„Suchá zahrada“

na melodii písničky Uvijíme věneček

Proč ky-tič-ka u - va - dá, proč je su - chá za - hra - da? Za - hrad - ní - ček hla - vu sklá - ní,
u - snul mís - to za - lé - vá - ní, kdo ho po - hla - dí? Ten se po - sa - dí.

Dál hovoří (čte) učitelka:

Všichni už sedí a čekají, kam se Ema s Tomem vydají. Ti oba volají na pejska Bena. Kdepak běhá ten neposeda? Už je slyšet, štěká vedle na souseda. Pan soused, starší pán, pozve všechny k sobě dál. Jeho zahrada je plná květin a stromů a dětem už se nechce ani trochu domů. Beník prohání motýly a nezastaví se ani na chvíli. Pan soused provází děti zahradou a pak pod starou jabloní na lavičku usednou. Čím to je? Že je tu tak krásně, a tak se dobře dýchá a pan soused se rozpovídá. Nejdřív vám dám hádanku: „**Co dává tahle jabloň kromě jablíček?**“

(následuje prostor pro odpovědi dětí, učitelka bez komentáře nechává mluvit děti, pak následuje odpověď od pana souseda)

„Tahle ta jabloň a další stromy s keři v zahradě poskytují nám lidem nejen svoje plody, ale také vzduch k dýchání, domov ptákům a dalším tvorům, potravu včelám a hmyzu. Stromy také poskytují stín. V horkém počasí, jako je dnes, je dům obklopený stromy daleko chladnější než takový, okolo kterého stromy nerostou. Tam, kde jsou stromy, je i více života. **Svět by bez stromů byl nejspíš smutný a vyprahlý. Jaké stromy a keře byste chtěli mít děti v zahradě? Znáte nějaké?**“

(následuje prostor pro odpovědi dětí, učitelka bez komentáře nechává mluvit děti a potom následuje pohybová hra na stromy)

AKTIVITA – HRA NA STROMY

Jednoduchá hra, kterou hrajeme v kteroukoli roční dobu v místě, kde rostou alespoň 3 druhy stromů - nejlépe v zahradě či parku.

(role ve hře – vyvolávač – paní učitelka, nebo později i jedno z dětí, honič – dítě, které honí ostatní děti, které se nedotýkají stromů. Pokud není možné hrát venku, je možné nahradit stromy obrázky)

Po zvolání formule: „**Stojí, stojí strom, praští do vás hrom, když se nedotknete ...**“ následuje jméno stromu. Děti mají pár vteřin na to, aby doběhly k příslušnému stromu. Podle okolností se vyvolávač + honič (může pustit za těmi, co dlouho hledají, nebo můžeme omezit počet hráčů u jednoho stromu (jde přece o to, aby se stromy naučili poznávat všichni). Vyvolávač by pak měl všechny obejít a potvrdit, zda se drží správného stromu.

A teď další hádanka: „**Co potřebují stromy ke svému růstu?**“

(následuje prostor pro odpovědi dětí, následně upřesní paní učitelka:)

Rostliny potřebují k životu kromě vody také energii ze Slunce (tedy světlo) a oxid uhličitý – plyn, který lidé a zvířata vydechují. Podíváme se na to, jak výměna plynů v rostlině probíhá!

(Paní učitelka s dětmi „zahájí“ pokus, jehož výsledky je možné pozorovat ještě tentýž den, a následně se budou věnovat další aktivitě)

AKTIVITA – POKUS: VÝMĚNA PLYNŮ V ROSTLINĚ

Pomůcky pro pokus: miska (ideálně skleněná, průhledná), voda (k zaplnění misky), větší zelený list (utřený ze stromu, ne ze země), lupa (není nutné)

Postup

1. Nachystáme si velkou mísu s vodou, do které vložíme čerstvě utržený list.
2. Mísu i s listem dáme na několik hodin na slunné místo.
3. Po několika hodinách čekání se na list pod vodou podíváme skrze lupu. Můžeme vidět, že je pokryt bublinkami. Tipnete si, co bublinky tvoří?

To, co byste měli vidět, jsou malé bubliny, které se tvoří kolem listu a okrajů mísy. Jsou snadno viditelné pouhým okem, ale s velkou lupou to bude ještě lepší. Malé bublinky, které vidíte, jsou bublinky kyslíku, které potřebuje člověk k dýchání!

Motivace k další aktivitě: Když už je zahrada tak barevná a voňavá, pojďme ji ještě rozeznít a rozezpívat.

AKTIVITA – „MALÁ ZAHRADNÍ HUDBA“

Mít na zahradě vlastní hudební těleso může každý, i když třeba ještě nikdy nezkoušel na něco hrát. Ťukáním do sklenic vykouzlíte melodii opravdu snadno a nemusíte ani umět noty. Paličkou nebo obyčejným dřevěným klacíkem vyzkoušejte tóny jednotlivých lahví, když jsou prázdné, a pak postupně dolévejte vodu tak, abyste získali co nejširší spektrum hlubokých i vysokých tónů. Čím víc vody v lahvi bude, tím bude její tón hlubší. Podaří se vám vytukat písničku Vyletěla holubička ze skály? Tak to jste zvládli základní stupnici C dur! Věřte, že se zahradním xylofonem si užijete spoustu legrace.

Pomůcky: různé skleněné lahve, provázek, dřevěné kolíčky a paličky

Zdroj: Časopis „Krásný rok“ duben 2020

(paní učitelka pokračuje)

A zeptám se po třetí. Jakou písničku o stromu si zazpíváme, jakou znáte?

(Možnosti: Stromy [Svěrák, Uhlíř], Pod dubem, za dubem [Svěrák, Uhlíř] Stromy [Václav Koubek], Stojí hruška v širém poli [lidová], ...)

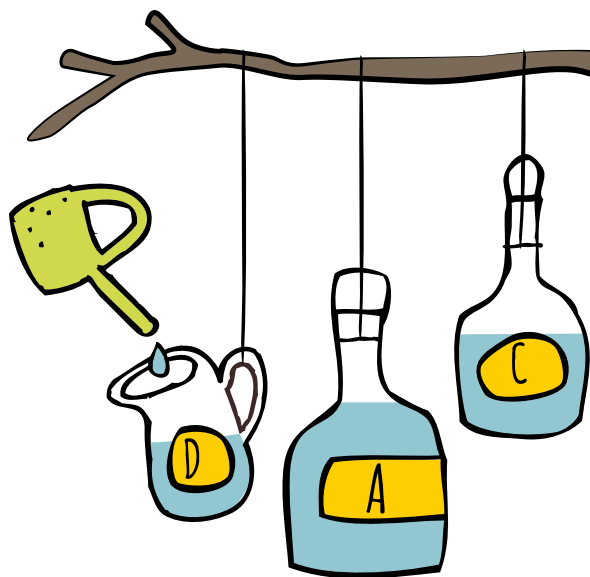
Po písničkách pokračuje povídání pana souseda:

„Sázení stromů je dobrá věc, aby mohly krášlit naše zahrady a okolí, poskytovaly nám stín, přitáhly zvířata a ptáky. Když se rozhodnete se svými rodiči zasadit do vaší zahrady stromy, zajděte do zahradnictví, kde vám poradí a stromky prodají. Pak každým rokem vaše stromy porostou a vy oba budete vědět, že pomáháte nejen sobě, ale i Zemi.“

Dovětek paní učitelky:

Teď už to není pro Emu a Toma žádná záhada, proč je jejich zahrada vůbec neláká. Ale také vědí, jak to všechno změnit.

PS: Stromy však pejsky rádi nemají, protože u nich s nožkou zvedlou čurají.

ZPŮSOB ZHODNOCENÍ LEKCE

Žáci mohou nakreslit obrázek své ideální zahrady (pastelky, fixy) – každý sám, nebo ve skupinách na větší formáty papíru, případně nakreslí jednotlivé části příběhu a tak vznikne leporelo.

PODKLADY PRO JEDNOTLIVÉ AKTIVITY A ZDROJE

Publikace (nad rámec těch, které jsou uvedeny v metodické příručce pro pedagogy EKOABECEDA pro klima)

Knížka pro děti od dvou do pěti (Michal Černík, Nakladatel: Knižní klub, ISBN: 978-80-242-4392-4)

Časopis „Krásný rok“ duben 2020

Tento scénář je přílohou výukové lektorské příručky pro učitele s názvem EKOABECEDA pro klima, kterou vytvořilo Recyklohraní, o.p.s. V elektronické podobě jsou lektorská příručka i všechny scénáře dle věkových kategorií žáků a studentů dostupné na www.recyklohrani.cz. Tento projekt byl podpořen grantem z Fondů EHP a Norska 2014–2021 – program CZ-ENVIRONMENT projekt č. 3201400051.